Vesile ve Tevessül -4-

(Sekizinci Hadîs)

Ebû Saîd el-Hudrî Radıyallâhu Anhu Hadîsi

(Kim evinden namaza çıkar da, (senden) isteyenlerin sendeki hakkı ile (için) senden istiyorum,**[1]** derse…)**[2]**

Hadîsin Sıhhatinin Tahlîli

İmâm Kevserî şöyle diyor: Şihâb el-Bûsîrî Misbahu'z-Zücâce'de,**[3]** İbnü Mâce'nin bu isnâdında peşpeşe zayıf râvîlerin bulunduğunu, **Atıyye** -ki Avfîdir-, **Fudayl İbnü Merzûk** ve **Fadl İbü Muvaffık**'ınzayıf râvîler olduğunu söylemiştir. **Fadl İbnü Muvaffık**, İbnu Uyeyne'nin dayı oğludur. Hakkında Ebû Hâtim, **sâlih bir kimse olup, hadîsi zayıftır**,demiştir. O'nun dışında bu râvînin zayıf olduğunu söyleyen de yoktur. Zayıflıkla suçlanmasının sebebi de açıklanmamıştır.**[4]**Belli de değildir. **Hattâ Büsti** (İbnü Hıbbân),bunun **sağlam** olduğunu söylemiştir. Ancak, **İbn**ü **Huzeyme**, bu hadîsi, **Sahîh**'inde Fudayl İbnü Merzûk yoluyla rivâyet etmiştir ki, şu rivâyet O'na göre **Sahîh**tir.[5] Rizzîn böyle dedi.**[6]** **Ahmed İbnü Menî'**, **Müsned**'inde bu hadîsi isnâdı ve metni ile rivâyet etti.

Alâuddin Muğlatay, **El-İ'lâm Şerhu Süneni İbni Mâce** de şöyle diyor: Bu hadîsi Ebû Nüaym el-Fadl İbnü Dükeyn **Kitâb-us-Salât'**da Fudayl İbnü Merzuktan, (O) Atiyyeden, (O) Ebû Said-i Hudrî radıyallâhu anhu'dan mevkûf olarak rivâyet etti.[7] **(Muğlatay'ın sözü bitti.)** Atıyye, Ebû Said el-Hudri radıyallâhu anhu'dan rivâyet etmekte yalnız değildir. Aksine, **Abdulhakem İbnü Zekvân**'ın rivâyetinde, **Ebû's–Sıddîk**, **Ebû Said**'den rivâyette, **Atıyye'**ye mutâbeet etmiştir.[8]

Bu zât da, her ne kadar **Ebû'l-Ferec İbnu'l-Cevzî**, hadîsi, **El-'İlelu'l–Mutenâhiyye**'deonunla illetli kabûl ettiyse de, **İbnü Hıbban**'a göre sağlam bir râvîdir…

Hadîsin sağlamlık derecesi

Hadîsin sağlamlık derecesi ne kadar düşse, delîl olma mertebesinden aşağı düşmez.[9] Hattâ, mütâbi' ve şâhidlerinin çokluğu sebebi ile, **Sahîhlikle Hasenlik arasındadır.**[10]**'Irâkî**, İhyâ Tahrîci'nde **İbnü Hacer** de Emâli'l-Ezkâr'da hadîsin **Hasen** olduğunu söylemişlerdir.

Allah Celle Celâlühû'dan (Falancı ile veya **Falancının Hakkı İçin)** veya(**Falancanın Hürmetine) Bir Şey İstenebilir mi?**

(Falancı ile veya **falancının hakkı için)** veya (**falancanın hürmetine)** gibi ifâdelerle, (**Allah'tan başkasına yemîn edilmiş olur)** düşüncesi ile Tevessül'e karşı çıkanlar, sadece Resûlüllah sallallâhu aleyhi ve sellem'e redde kalkışıyorlar. Zîrâ tevessül siğelerini/kalıplarını, öğreten odur. O ifâde biçimleri içerisinde şahıslarla da tevessül vardır. Tevessül nerede, yemîn nerede? **(Kevserî'den hulâsa nakil bitti).[11]**

Hadîsin Sahîh Veya Hasen Olduğunu Söyleyen Diğer Hadîs Hâfızlarından Bazısı

Münzirî, şeyhi Ebû'l-Hasen, Büstî[12] Dümyâti, Abdullğenî el-Makdisî, İbnü Ebî Hâtim.[13]

İmâm-ı A'zam Ebû Hanîfe Rahimehullah'ın Bu Husûstaki Görüşü

İmâm A'zam'a nisbet edilen **Falancının hakkı ile**, **Allah celle celâlühû'dan bir şey istenmez, bu söz ile düâ etmek mekrûh veya harâmdır** sözü ne demektir?

Burada şunu da ilâve edelim: Hanefi fıkhı kitâblarında **falancanın hakkı ile** düâ etmenin mekrûh**[14]** olduğu mevcûd ise de bunu iyi anlamak lâzımdır.

Çünki,

Bir: Bu hüküm ve fetvâ, ittifakla değildir. Zîrâ, Ebû Yûsuf, buna benzer bir mes'elede, gelen hadîs sebebi ile beis görmemiştir.**[15]** Bu ifâde hakkında da en azından **Hasen** olan bir rivâyet vardır. İleride de anlatılacağı üzere, Alîyyü'l-Kârî bu hadîsi getirerek böyle de düâ edilebileceğini nakletmiştir.

İki: Bu tâ'bîrin mahzurlu bulunmasının sebebi şudur: (**Hakk**sözünde **vâciblik** ma'nâsı da bulunmaktadır. Hâlbuki hiçbir kimsenin Allah celle celâlühû üzerinde vâciblik ma'nâsında hakkı yoktur. Oysa bu tâ'bîrde böyle bir yanlış ma'nânın anlaşılma ihtimâli vardır. Şöyle bir ifâdeden **falancanın Allah celle celâlühû'nun üzerinde, ona vermeye mecbûr olduğu bir hakkı varmış** gibi bir zan uyanabilir. Bu sebeble, böyle bir tehlikeye düşmektense, Mütevâtir olmayan bir haberle amel etmemek evlâ olur), denilmiştir. **Falancının hakkıyla** ifâdesinin mahzurlu görülmesi işte bu görüşe dayanmaktadır.**[16]**

Üç: Ancak Aliyyü'l-Kârî'nin de dediği gibi, şöyle de denmektedir: Kulun Allah celle celâlühû üzerinde mecbûriyet ma'nâsında **hakk**ı yoksa da Allah celle celâlühû'nun lütfen ve fazlından kabûl buyurduğu hakkı olabilir.**[17]** Bu takdîrde vesîle (ve tevessül) babından olmuş olur. Allah celle celâlühû **O'na varmaya vesîle arayın** buyuruyor. (Büyük Muhaddis İmâm Cezerinin eseri) El-Hısnu'l-Hasîn'de de yer aldığına göre, Nebîler aleyhimusselâm ve velîlerle tevessül etmek düânın adabından sayılmıştır. (Bu husûsta) **Ey Allah'ım isteyenlerin sendeki hakkıyla** (hürmetiyle) **senden istiyorum**haberi gelmiştir.**[18]**

Dört: Hanefî âlimlerinden bazıları, **falancanın hakkıyla** sözüyle, **kul üzerine yemîn etme** ma'nâsının da bulunduğunu söylemişse de bunun doğru olmadığını yukarıda Kevserî beyan etmiştir.

Beş: Sonra, Aliyyu'l-Kârî Hanefî âlimlerinin ileri gelenlerindendir. O'nu neden hesâba katmazsınız?

Altı: Hem, sizce ne zamandan beri **açık hadîsler**in olduğu yerde **âlimlerin yeterince anlaşılmayan sözleri** delîl olabiliyordu?

Yedi: Sübkî**[19]**ve Kevserî**[20] istiğase**,**[21]istiâne[22]** ve **tevessül**ün**[23]**aynı kapıya çıkacağını söylüyorlar. Nitekim, Buhârî'nin aşağıdaki hadîsi bunu gösteriyor.

(Dokuzuncu Hadîs)

Kıyâmet Günündeki Şefaat Hadîsi

((Mü'minler, Kıyâmet gününde) Âdem aleyhisselâm'dan, sonra Mûsâ aleyhisselâm'dan, sonra da Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'den **istiğase** edecekler/şefaat yardımı isteyecekler.)**[24]**

Hadîsteki Mevzû' İle Alâkalı Mühim Noktalardan Bir Kısmı

Bir: Hadîste, **sadece Allah'ın muktedir olacağı** bir iş olan **kurtuluş** için Allah

celle celâlühû'dan başkasından, kullardan **istiğase** edileceği, **meded** isteneceği açıkça bildiriliyor.

İki: Biz mü'minler, (husûsiyetle) Kıyâmet gününde bütün tasarrufun Allah celle celâlühû'da olacağına inanırız. Çünki, **Mülk o günde sadece Allah celle celâluhu'ya âittir**.[25]Buna rağmen, bu âyeti getiren, orada da kuldan medet istenilebileceğini hattâ isteneceğini açıkça haber veriyor; bu da tevessül ma'nâsında **istiğase** kalıbının kullanılabileceğini gösteriyor. Bu **istiğase** ve **medet,** tabii ki Allah celle celâluhu'nün izni ve muktedir kılması ile olacaktır…

Üç: Hâsılı, eğisnî/yetiş imdâdıma demek, **bana şu işte şefâatçı ol**, ya'nî **Allahım!.. O'nun hâtırına bana şu işimde yardım et** demektir. Selefin ve Muhaddislerin sıkça kullandıkları bu çeşit lafızlar başka şekilde anlaşılamaz.

(Onuncu Hadîs)

Kur'ân'da Bahsi Geçen Tâbût Haberi

İsrailoğulları düşmanlarıyla harb ederlerken **Tâbût**u beraberlerinde taşıyorlar, onun bereketiyle Allah celle celâlühû'dan yardım görüyorlardı, içinde, altından, büyük bir tas vardı ki, onda Nebîler aleyhimüsselâm'in göğüsleri yıkanırdı. **[26]**

Başka bir rivâyette, Onda, Mûsâ aleyhisselâm ve Harun aleyhisselâm'ın asâları, Tevrat'tan iki levha, Hârun' aleyhisselâm'ın elbiseleri vardı. Kimileri de içinde bir asâ ve iki nâlinin bulunduğunu söyledi.**[27]**

Burada birkaç **Tenbîh**de bulunmak istiyoruz:

Birinci Tenbîh: Rivâyetlerde çelişki yoktur. Hepsi de olabilir. Hiçbir rivâyette tahsîs yoktur. Bilen bildiğini haber vermiştir.

İkinci Tenbîh: Altın tasın kullanılmasının bizim Şerîatımızda harâm olması ayrı bir me'eledir. O zaman serbest olmuş olabilir. Buna benzer başka birçok mes'ele daha vardır.

Üçüncü Tenbîh: Bir **tevessül** (belli bir maksada ulaşmada belli bir şeyi vâsıta, ve sebeb yapmak) olarak yapılan bu iş hakkındaki haberin, İbn-i Kesîr gibi eşsiz bir muhaddis, büyük bir müfessir tarafından karşı çıkılmadan, hattâ kabûl edilerek, Tefsîr'ine ve Târîh'ine konulması, zamanımızın, beyinsiz ve utanmazlarına ders olmalı; ama nerede?..

(On Birinci Hadîs)

Yemâme Günü Şi'âr'ı/Sloganı Neydi?

(Yemâme gününde mü'minlerin şiâr'ı, **Ey Muhammed** (sallallâhu aleyhi ve sellem), **yetiş**!.. idi.Hâlid İbnü Velîd bunu kullanırdı.)**[28]**

Burada da birkaç **Tenbîh**de bulunacağız:

Birinci Tenbîh: Burada ortada olmayan bir kula yapılan bir **nidâ**/çağırma ve ondan **meded isteme** var; yani **istiğase** var, **tevessül** var.

İkinci Tenbîh: Bu şiarı kullanan, Ashâb radıyallâhu anhum ve Onlardan biri olan Hâlid İbnü Velîd radıyallâhu anhu mi, haberi rivâyet eden râvîleri mi, onu kitâbına alan ve inkâr etmeyen İbnü Kesîr mi? Hangileri müşrik? -Haşa ve kellâ- hangileri? Hâlâ akletmeyecek misiniz ey beyinsizler ?!!..

(On İkinci Hadîs)

Heysem bin Haneş Radıyallâhu Anhu Haberi

(Heysem'in şöyle dediği rivâyet edildi: Abdullah ibnü Ömer radıyallâhu anhümâ'nın yanındaydık. Ayağı uyuşmuştu. Birisi O'na, **en sevdiğin insanı zikret** dedi. O da **Yâ Muhammed!**…dedi. Sanki bağdan çözülmüştü.)[29]

Hadîs Sağlam mıdır Değil midir?

Bir: **İbnü's-Sünnî'**nin Heysem yoluyla rivâyet ettiği haberin isnâdının **zayıf**lığına dâir İbnü Kesîr ve diğerlerinden nakiller vardır.**[30]**

İki: Benzer bir rivâyeti, **İbnü's-Sünnî** Mücahid'den de rivâyet etmiştir. Bu rivâyetin dahî isnâdı zayıftır.**[31]**

Üç: Bu rivâyeti, **İmâm Buhârî** de, **el-Edebu'l-Müfred**'inde, Ebû Nüaym, Süfyân, Ebû İshâk ve Abdurrahmân İbn-i Sa'd yoluyla rivâyet etmiştir.**[32]**

Buhârî'nin el-Edebü'l-Müfred'indeki
Rivâyetinin Senedi Sahîh midir, Değil midir?

İmâm Buhârî'nin isnâdını inceleyelim:

Ebû Nüaym Fadl İbn-i Dükeyn (130-218 veya 219), Buhârî'nin Şeyhlerinin büyüklerinden, **sağlam** bir râvîdir.**[33]**

Süfyân, ki Sevrî'dir (97-161) Hadîsde, Fıkıhda ve Zühdde **Mü'minlerin emîri**. Babasından ve Ebû İshâk eş-Şeybânî'den ve diğerlerinden rivâyet etti. Tanıtılmaya ihtiyâcı yoktur.

Ebû İshâk, Süleymân İbnü Ebî Süleymân eş-Şeybânî, Kûfe'li. Beşinci tabakadan. Süfyân O'ndan rivâyet eder. 129 veya 138 veya 139 veya 141 veya 142 senesinde öldü.[34]

Abdurrahmân, İbn-i Ömer'in kölesi. Kûfeli, üçüncü tabakadan. Nesâî sağlam olduğunu söyledi.[35] İmâm Buhârî, O'ndan **el-Edebu'l-Müfred**de rivâyet getirmiştir, O, Mevlâsı İbn-i Ömer'den, Mansûr ve Ebû İshâk da O'ndan rivâyet etmiştir. İbn-i Hibbân O'nu **sika**/sağlam bulumuştur.**[36]**

İbnü Hacer'in, râvileri ayırdığı tabakalara ve şurada geçen diğer bilgilere dikkatle bakan hadîsin sika râvîlerce muttasıl/bitişik olarak rivâyet edildiğini görecektir. Bu râvîlerde tedlîs şâibesi de yoktur. O hâlde, Şu rivâyetin senedi için bir şey söylenemez; **Sahîh** olduğu açıkça ortadadır. Buna rağmen Tevessül delîli sadedinde bu rivâyetin neden bırakılıp da diğerlerinin tercîh edildiğini doğrusu merak etmekteyiz. Yalnız, **el-Edebu'l-Müfred**'i şerheden Fadlullah el-Ceylânî, burada yer alan **Muhammed**!.. şeklindeki lafzın İbnü's-Sünnî'de (**يا محمداه**)/**yâ Muhammedâhu** biçiminde olduğunu, ama, (**يا**)/'**yâ**' nidâ harfi bulunsa bile, bunda **istiğâse** veya **istiâne** olmadığını söylerken iddiâsının sebebini açıklamıyor. Hadîsi ma'nâlandırmada nedense sâdece kendince aklî ve fizîkî îzâhlarla yetiniyor. Üstelik bir de, **nidânın bazen işittirme irâdesi olmadan da yapılabileceğ**ini ekliyor.**[37]**

Hâlbuki, basit bir nahiv bilgisi olanlar, **yâ Muhammedâhu**'daki **elif**'in katiyetle **İstiğâse Elifi** olduğunu bilirler. Keşke bir bilebilseydim, hangi dil kâidesine göre **bu İstiğâse elif'i değildir** denilmektedir? Bilen söylesin. Üstelik, **İmâm Buhârî**'nin rivâyetinde **Nidâ (يا)/Yâ**'sı bulunmasa da ortada bir **İstiğâse**nin bulunduğuna zarar vermez. Çünki harf-i nidânın hazfedilmesi meşhûrdur. Şu dediğimiz hazif, sadedinde olduğumuz husûsda mücerred bir ihtimâl de değildir. Makâm o makâm olup başka bir i'râbı kaldırmaz. Nitekim İbnü Sünnî'nin lafzı burada hazf bulunduğunun karînesidir. Çünki hâdise aynıdır. Rivâyetler arasında uygunluk asıldır. Zıdlık ârizî olup isbâtı delîle muhtâcdır. Binâen aleyh, aralarında bir teâruz/çelişki yoktur. İki rivâyet birbirini açıklamış olur, netîce aynı noktaya varır. Bir de **istiâne** veya **istiğâse**yi

savunanlardan bu nidâlarda illâ da işittirmenin bulunacağını kim söylemişti ki?! Hiç kimse… Anlaşılıyor ki, yanlış bilgiler üzerine binâ edilen yanlış hükümlerle karşı karşıyayız.

Dört: Mühim olan husûslardan biri de, bu rivâyetlerin sıhhat derecesinden ziyâde, bunların İmâm **Buhârî** ve Hâfız **İbnü's-Sünnî** tarafından **İslâmî bir edeb** olarak kabûl edilmesi ve kitâblarına alınması… Hattâ, **İbnü Teymiyye** gibi, yererken kanterin topuzunu kaçıran ifrât düşünceli bir kimse tarafından bile **şirk** görülmeyip güzel bulunması… **Gündüz ve Gecede Yapılacak Ameller** arasında sayılmasıdır…

Beş: Ğâib bir kulu çağırarak bir **tevessül etmek** yüzünden şu imâmlardan hangisini şirkle suçlayacaksınız, behey şaşkınlar, hangisini?!!…

(On Üçüncü Hadîs)

Ebû'l-Cevzâ'nın Âişe radıyallâhu Anhâ Haberi

(Medineliler şiddetli bir kıtlık geçirdiler. Bundan Hz. Aişe radıyallâhu anhâ'ya şikâyet ettiler. O da şöyle buyurdu: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in kabrine bakın. Ondan gökyüzüne bakan bir delik açın. O delikle gökyüzü arasında tavan gibi bir şey bulunmasın. Medineliler bunu yaptılar. Derhâl bize öyle bir yağmur yağdı ki (onunla) otlar bitti develer semirdi ve yağlandı.)[38]

Burada bir kaç **tenbîh** yapacağız:

Birinci Tenbîh: Mü'minler yağmuru Mevlâ'dan beklerlerken bu işi, yağmurun yağmasına bir sebeb yaptılar; bununla tevessül ettiler; bunu Allah celle celâlühû'nun rahmetine vâsıta yaptılar; öyle değil mi?

İkinci Tenbîh: Kimi, sıkıntıya düştüklerinde, Allah celle celâlühû'ya değil de, Kabr-i Şerîf'e yönelmekle suçlayacaksınız? Hz. Aişe radıyallâhu anha'yi mi, yahud Medînelileri mi şirkle suçlayacaksınız, behey ilim adamı pozlarındaki çapulcular, kimi?..

Üçüncü Tenbîh: Bu rivâyeti yapan İmâm Dârimî acaba sizin kadar bilemedi mi? Ya şu rivâyeti -hâşâ- duvara çalmayan İslâm âlimlerine ne diyeceksiniz?!..

(On dördüncü Hadîs)

İbnü Abbâs Radıyallâhu Anhumâ'nın Haberi

(İmâm Buhârî rivâyet etti: İbnü Abbâs radıyallâhu anhümâ Hâcer kıssasında şunu anlattı: Ne zaman ki Hâcer ve çocuğu (İsmâil aleyhisselâm) susadılar, su aramak için koşmaya başladılar; Hâcer, bir ses işitti. Bir şahıs görmüyordu. Ona, Yanında bir **ğavs** (meded/yardım eli uzatma) varsa, yetiş imdâdıma!.. dedi.)[39]

Burada dahî birkaç **tenbîh** yapmak istiyoruz:

Birinci Tenbîh: Bu ifâdelerde ğâib (ortada olmayan) birine nida (seslenme) vardır.

İkinci Tenbîh: Her hangi bir mahlûktan (sebeb olarak) bir meded istenmekle hakîkatte Allah celle celâlühû'dan isteniyor.

Bunu, değil inanca, amele bile zararı olsa, hattâ faydası olmasa, İbni Abbas radıyallâhu anhümâ anlatır, İmâm Buhârîler kitâblarına alırlar mıydı?Asla…

Üçüncü Tenbîh: Maksada ulaşmada, Allah celle celâlühû'nun yanında kıymeti, rütbesi ve değeri olan gerek amel, gerek Esma-i Husnâ ve gerek şahısları vesîle ve sebeb olarak ileri sürerek, yani bunlarla tevessül ederek Allah celle celâlühû'dan birşeyler istenilebileceğini,[40] daha başka nice delîller ortaya koymaktadır.[41]

Kur'ân ve Sünnet'de İstiğâse

Bir takım câhil ve edebsizler İstiğâse yüzünden Mü'minlere ve İslâm âlimlerine dil uzatabilmekte ve hattâ onları şirkle suçlayabilmektedirler. Oysa Tevessül ve İstiğâse aynı ma'nâya gelmektedir. Nitekim bu âyetler ve hadîslerde görüldüğü gibi İmam Sübkî ve Allâme Kevserî de böyle demektedirler.[42]

Muhaddis ve Müctehid İmâm Sübkî şöyle diyor:

İstiğâse'ye gelince. O, Ğavs/meded talebidir. Kimi zaman yaradanından istenir ki; O da sadece Allah Teâlâ'dır. **Hani Rabbinizden İstiğâse ediyordunuz**[43] âyeti gibi. Kimi zaman da (yaratma değil de) kesb/sebeb olup kazanma yolu üzere isnâdı/dayandırılması doğru olacak kimseden istenir. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den İstiğâse işte bu çeşittendir. Bu iki kısımda da (Yaratan'dan ve Sebeb olandan İstiğâsede de İstiğâse) fiil(i) bazen (**اذ تستغيثون ربكم** /hani Rabbinizden İstiğâse ediyordunuz)[44] ve (**فاستغاثه الذى من شيعته**/Onun taraftarlarından olan O'ndan istiğâse etti)[45] âyetlerinde olduğu gibi, kendi başına, bazen de, harf-i cerr ile müteaddî olur. Nahivcilerin**(مستغاث به)/Müsteğâsün bih**'deki sözlerinde olduğu gibi. Sîbeveyh rahimehullahu teâlânın Kitâb'ında (şu ifâde) vardır: (**فاستغاث بهم ليشتروا له كليبا** /ona bir enik almaları için onlardan İstiğâse etti/meded istedi) Bu yüzden bir ma'nâda olarak (**استغثت النبى/isteğestünnebiyye**/Nebîden İstiğâse ettim ve **استغيث بالنبى/esteğîsü binnebiyyi**/Nebîden İstiğâse ediyorum) demek sahîhdir. Bu da Ondan, hiçbir fark olmaksızın aynen tevessülde geçtiği iki çeşiti üzere düa ve benzeriyle ğavs/yardım istemektir. Bu da hayâtında ve ölümünden sonradır. Allah'dan yardımı yaratması ma'nâsına (**استغثت الله İseğastüllâhe** ve **استغيث بالله esteğîsü billâhi**) der. Şu halde Allah **Müsteğâs**dır/yardım istenendir. Yaratmak ve vâr etmek bakımından yardım O'ndandır. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem de **Müsteğâs**dır. Sebeb olma ve kazanmak bakımından, yardım O'ndandır. Bu ma'nâda fiilin lâzim, yâhud kendi başına Müteaddî veya bâ ile teaddî etmesi arasında hiçbir fark yoktur.

Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den **İstiğâse**/yardım talebi bazen de bir başka şekilde olur. O da nasıl **(سألت الله بالنبى seeltüllâhe binnebiyyi**) diyorsan **(استعثت الله بالنبى isteğestüllâhe binnebiyyi**) de dersin. Böylece Tevessül çeşitlerinden birinci çeşit tevessüle döner. O yüzden, var olmasından evvel de sonra da sahîh olur. Bazen de mefûlün bih hazfedilir ve bu ma'nâda (**استغثت بالنبى/isteğestü binnebiyyi**) denilir. Böylece (**استغاث بالنبى istiğâse binnebiyyi**/Nebî ile istiğâse)nin iki manâsı hâsıl olur: Birincisi Müsteğâs ikincisi de Müsteğâsün bih. Bâ da istiâne içündür. Böylece İstiğâse ve Tevessülün hep bereber kullanılmalarının câiz olduğu ortaya çıkmış oldu. Bu şekk edilmeyecek bir şeydir. Zîrâ İstiğâse Lüğatta ğavs talebi/yardım istemek demektir. Bu da hangi kelimeyle ifâde edilirse edilsin hem dilde hem de Şerîat'te, ona gücü yetecek olandan yapılması câizdir. Nitekim İsmâil aleyhisselâm'ın anası (Hâcer)[46] yanında ğavs/yardım varsa ğavs/yardım et, dedi…[47] (**Sübkî'den nakil bitti**.)

Büyük müfessir ve Akâid âlimi **Fahruddîn er-Râzî,** (**ام حسبت ان اصحاب الكهف**) âyetinin tefsîrindeşöyle diyor:"Aynı şekilde, kul tâatlara devâm edince, Allahın **onun için bir kulak ve bir göz olurum** demekte olduğu makâma varır. Allah'ın celâlinin nûru onun için bir kulak olunca yakını ve uzağı işitir. Şu nûr onun için bir göz hâline gelince yakını ve uzağı görür. Şu nûr onun için bir el olunca zorda, kolayda, yakında ve uzakta tasarrufa/iş görmeğe muktedir olur."[48]

Tevessül ve İstiğâse inkârcılarının Şeyhu'l-İslâmları **İbnü Teymiyye** de şöyle diyor: "**Olağan üstü hâllerden bir takımı, mükâşefeler**[49] **gibi ilim**, bazıları, **olağan üstü tasarruflar gibi kudret ve mâlik olmak, bazıları ise, insanlara görünürde verilmekte olan ilim, hükümrânlık, mal ve zenginlik cinsinden**

şeylerdir.”[50]

Hâsılı, İstiğâse/yardım isteme yardım istenilenden bir kerâmet beklemek veya başka bir tâ’bîrle Allah celle celâlühû’dan O kişinin elinde olağan üstü bir iş yani Mu’cize veya kerâmet yaratmasını beklemektir. Tıpkı Süleyman aleyhisselâm’ın çevresindekilere, (Yemen Melikesi Belkıs’i kasdederek) **Onun tahtını kim bana getirecek**?[51] deyip onlardan olağan üstü bir iş beklemesi gibi… Bu hangi sıradan bir beşerin gücü dahilinde olan bir iştir. Umarım Süleymân aleyhisselâm’ı da Yehûdîler gibi küfür ve şirkle suçlamazlar… Kerâmet’in hayattayken vâkı’ olduğu gibi öldükten sonra da zuhûr edebileceği ise bilinen bir husûsdur. Sözün özü Kur’ân’a ve Sünnet’e îmânı îcâbı Mu’cize ve Kerâmeti kabûl eden hiçbir Mü’minin inkâr edemeyeceği bir husûsdur. Ku’ân ve Sünnetle sâbit Mu’cize ve Kerâmeti inkâr eden Zındık veya Bid’atçılara ise şimdilik kaydıyla bir şey demeyeceğiz. Sonra görüşürüz…

(On Beşinci Hadîs)

Ümeyye İbnü Hâlid İbni ‘Abdillâh Radıyallâhu Anhu Hadîsi

((Resûlüllah sallallâhu aleyhi ve sellem) Müslümanların yoksulları ile, (Allah celle celâlühû’dan) fetih ve yardım isterdi.)**[52]**

Hadîsin Sıhhat derecesi

Bir: Hadîs, Suyûtî’ye göre, **Hasen’**dir.

İki: Münzirî, **râvîleri**, **Sahîh’in râvileridir ve mürseldir** dedi.

Üç: Heysemî, **Taberânî bunu iki isnâdla rivâyet etmiştir ve iki isnâddan birinin râvîleri, sahîh’in râvileridir**, ancak, hadîs mürseldir, dedi…

Dört: Hadîsi O’ndan (Umeyye’den), **Beğavî** de, **Şerhu’s-Sünne**’de, rivâyet etti.

Beş: İbn-i Abdi’l Berr, **bence hadîs**, **sahîh değildir ve de mürseldir** dedi.

Altı: Kütüb-i Sitte sâhibleri Ümeyye’den rivâyet yapmamışlardır.

Yedi: **İbnü Asâkir**, bu Umeyye, sağlam bir tâbiî’dir; Abdülmelik O’nu Horosan’a vâli yapmıştır, dedi.

Sekiz: Zehebî, **Muhtasar**’ında, **hadîs mürseldir** dedi.

Dokuz: **İbnü Hibbân** ve (ibnü Abdi’l-Berr) **el- İstîab**’da **Sahâbî olmadığı**nı, İbnü Hacer de, **el-Isâbe**’de Sahâbîliğinin sâbit olmadığını ve (Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem’i) görmediğini, söylemişlerdir. **[53]**

Elbânî’nin Şu Rivâyet Hakkındaki Şübhe ve Vesveseleri

Diyor ki;

(Bir):Hadîs zayıftır.

Diyoruz ki: Yalan söylüyor. **Taberânî**’nın iki isnâdından birisi, **Hâfız Münzirî** ve **Hâfız Heysemî**’ye göre **Sahîhtir**.Rivâyet, **Suyûtî**’ye göre **Hasen**dir. Elbânî, Mu’tezile imâmlarından Zemahşerî’den nakıl yapan Münâvî’nin Feyzü’l-Kadîr’inde bunları gördüğü hâlde, okuyucuyu aldatıyor. İki isnâd’ın **sahîh olanı**na ses çıkarmayıp, zayıf olanı üzerinde laf kalabalığı yaparak, **sahîh olan birinci isnâdın sahîhliğini** gizliyor. Hainlik yapıyor.

Diyor ki;

(İki): Bütün rivâyetler Ümeyye’ye dayanmaktadır ve O, Sahâbî değildir. Söz konusu hadîs zayıf ve mürseldir.

Diyoruz ki;(Bütün rivâyetler, Ümeyye’ye dayanıyor imiş); dayansın, ne olmuş? O,

İbnü Asâkir'in de dediği gibi **sika**, yani sağlam bir tâbiî'dir.O'nun ağırlıklı görüşe göre, **Sahâbî** değil de, **Tâbiî** oluşunun âlimlerin cumhûr'una/çoğuna göre rivâyetin sağlamlığına bir zararı yoktur.

Bir rivâyetin mürsel olması, yani, **Sahâbî atlanılarak** bizzât Resûlüllah sallallâhu aleyhi ve sellem'den **sağlam** bir râvî tarafından irsâl ile rivâyet edilmiş olması, Hanefî Mâlikî ve Hanbelî âlimlerine göre zayıflık sebebi değildir. Hatta İbn-i Cerîr, bu husûsun, Şafiî'ye gelinceye kadar, âlimlerce ittifak edilen bir husûs olduğunu söylemiştir.**[54] Şâfiîlere göre ise, Mürsel oluş** bazı istisnâların dışında zayıflık sebebidir. Ancak, başka bir muttasıl veya mürsel rivâyetle pekiştiğinde ise, şu ikinci pekiştiren rivâyet, zayıf bile olsa, **mürsel** Şâfiî'ye göre de hüccettir. **[55] Yeter ki birinci mürselin isnâdı sahîh olsun. Yani râvileri sağlam, senedi de bitişik olsun, kesik olmasın.**

Evet, buradaki haber, Cumhûra göre bir Mürsel rivâyettir… Şu hâlde **Taberânî**'nin birinci isnâdı **Cümhûr**'a/âlimlerin çoğunagöre **Sahîhtir.** Elbânî câhili Mürsel'i hüccet kabûl etmeyen azınlığı taklîd ederek onu **Zayıf** sayıyorsa, bu, İbnü Cerîr'in sözünü ettiği, **Şâfiî'den önceki icmâı** ortadan kaldırmadığı gibi, üç mezhebin âlimlerinin ictihâd ve kanâatini dahî ortadan hiçbir şekilde kaldırmaz ve çoğunluğu bağlamaz. Üstelik, **Ümeyye**'nin -zayıf bir ihtimâl dahî olsa- **Sahâbî olduğu** kanâatinde olan âlimler dahî vardır. Öyleyse, O'nun **Sahâbî olma ihtimâli** de vardır ki, bu takdîrde rivâyet **mürsel** değil **müsned** olmuş oluyor. Dolayısıyla rivâyet ittifâkla Sahîh ve dolayısıyla hüccet olmuş oluyor.

(Üç): Diyor ki; (**يستنصر**) **Yestensıru**, demek **yardım taleb eder**, (**بصعاليك المؤمنين**)**bi saâlîki'l-mü'minîn** de, **varlıksız ve fakir Müslümanların düâsıyla** demektir.

Diyoruz ki:(**يستنصر**) **/Yestensıru**, **yardım taleb eder** demek olsun, ne olmuş? Yani, **Allah celle celâlühû'dan yardım ister**. Ama,sadece **mü'minlerin zayıfları ile**. **Düâları** ilâvesi bir te'vîldir/yorumdur. Böyle bir yorumun lâzım veya câiz olabilmesi için, yorumsuz hâlindeki İlâvesiz ma'nâya, (delîle dayanan yeterli bir) **mâni'**/engel bir şey bulunmalıdır. Bu ise burada yoktur. **Nesâî** hadîsi ise, böyle bir **mâni'** delîl olamaz. Sebebi de ileride gelecektir.

(Dört): Diyor ki; Nesâî'nin rivâyet ettiği şu hadîs-i şerîf mezkür açıklamayı getirmektedir: **Allah bu Ümmet'e, zayıfların düâ namaz ve ihlâslarının hatırı için yardım eder**,Bunun senedi sahîhdir. Aslı Buhârî'de vardır. Hadîs açık bir şekilde, yardım talebinin **zâtların** ve **makamların** tevessülü ile değil, belki **sâlihlerin düâsı**yla olabileceğini ifâde etmektedir…

Diyoruz ki:

(**Bir**Nesâî'nin hadîsinin doğru tercümesi şoyledir:Allah celle celâlühû bu Ümmet'e, sadece, zayıfları ile, oların **düâ**larıyla, **namaz**larıylave **ihlâs**larıylayardım eder.

(**İki **Düâlarıyla, namazlarıyla** ve **ıhlâslarıyla**sözü, **zayıflarıyla** ifâdesinden sonra gelmiş olub, atf-ı beyân yoluyla yapılan bir açıklamadır ki, asl olan hadîsden olması ise de, râvî tarafından derc edilmiş olma ihtimâli de vardır. İkinci takdîrde râvînin bir anlayışıdır. Böyle olmasa bile, bu, zâtla tevessüle engel değildir. Çünki,

(**Üç**Diyelim ki, **düâsıyla** tevessül oldu. Yani **ey zayıflar bizim için düâ ediniz** demek olsun. Zâten bunu inkâr eden yok idi. Ya, **namazıyla** ve **ihlâsıyla** nasıl oldu? **Bir namaz kılın da Allah bize yardım etsin** veya, **Allahım şu zayıfların namazlarıyla bize yardım et** veya **ey zayıflar bize şu kadar ıhlâs verin de Allah bize yardım etsin** veya **Ey Allahım! zayıfların şu mikdâr ihlâsı ile yardım et** denildiği mi iddiâ ediliyor? Hâlbuki, **kişi ancak kendi ameliyle tevessül edebilir, başkasının ameliyle tevessül edemez** diyorlardı. Sübhânellah!.. Ne bu çelişki, ne bu akıl?!..

(**Dört** Şu hadîsde geçen, **düâ, namaz ve ihlâs**'dan cımbızla sadece **düâ** alınıyor ve

bu, düâsıyla tevessül demektir denilerek hadîs budanmış oluyor. Yani hâinlik yapılıyor. Halbuki biz düâ ile tevessülü inkâr etmiyoruz. Aksine onu kabûl ediyoruz. Onun yanında diğerlerini de kabûl ediyoruz. **Kitabin bir kısmına îmân edip bir kısmını inkâr** edenler gibi yapmıyoruz; hadîsin bir kısmını alıp diğer kısmına göz kapatmıyoruz.

(**Beş**)Zâtlarla tevessül etmek demek, hakîkatte onlardaki namaz, ıhlâs ve benzeri sâlihameller sebebiyledir. Et ve kemikleriyle olduğunu kim söylemişti?

Hâsılı, hadîsi rayından çıkarmak için yapılan hokkabazlıklar boşuna çırpınışlardır…

Netîce

Görüldü ki, Vesîle ve Tevessül, bir takım âyetlerin işâretleri ve delâletlerinin yanında Sahîh Sünnet ile de sâbit bir ameldir. Sadece Sûfîlerce değil, Ümmetin Hadîs, Fıkıh ve Akâid âlimlerince işlenen bir Sünnettir. Onu Kur'ân'a ve Sünnet'e ters görüp göstererek kabûl etmeyenler, ya Allah'a ve Resûlü'ne yalan iftirâ eden sapıklar, yâhud da geri zekâlılar ve câhillerdir. Ellerinde delîl diye bulundurdukları şeyler şeytânî vesveselerden başka şeyler değildirler. Onlar, âyet ve hadîslerle, onlardan çıkardıkları bâtıl hükümleri karıştıracak kadar hidâyet veya ilim ve idrâk mahrûmu kimselerdir. Vesselâm…

وَصَلَّى اللهُ عَلَى سيدنا محمد وَ عَلَى اٰلِهِ وصحبه كلما ذكره الذاكرون
وغفل عن ذكره الغافلون وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِين

---

[1] O'nun senin yanındaki hatırı ve rütbesi hürmetine senden istiyorum, derse…

[2] Ahmed İbnü Hanbel (3/21), İbn-i Mâce (778), İbnu's-Sunnî (84-85) ve [İbnu Huzeyme, İbnu Menî', Ebû Nüaym Fazl İbnü Dükeyn, Ebû Nüaym,,.], Kevserî

[3] El-Bûsîrî, Mısbâhu'z-zücâce: 132-133 (H.263)

[4] Cerh, müfesser değildir/kınamanın sebebi açıklanmamıştır. Dolayısıyla mu' teber değildir.

[5] El-Bûsîrî Zevâidi el-Mısbâh'ında [132-133 (H.263)] ve ona tâbi' olarak es-Sindî de İbnü Mâce Hâşiyesinde (Dârü'l-Ma'rifeh) böyle demektedir: (1/429)

[6] Elbânî zavallısının hadîse, zayıftır demesi mühim değildir.

[7] Alâuddîn Muğlatay: El-İ'lâm Şerhu Süneni İbni Mâce (Mektebe Nezzâr Mustafa Bâz): 4/1316-1317

[8] Aynî hadîsi aynî Sahâbîden rivâyet etmekte O'na uymuştur.

[9] Yani Hasen olmaktan aşağı düşmez.

[10] Allahu a'lem Sahîh Liğeyrihi.

[11] Kevserî, Makâlât: 393-394

[12] İbn-i Mâce'nin isnâdına değil de, İbnu Huzeyme'ninkine.

[13] Mefahim:146-147 İlim ehli için bu büyük hadîs îmânının sözlerini bir tarafa atıp, Elbâni ve benzeri zamane bücür, cücelerine kulak verecek cahilleri Mevlâ ıslah ede..

[14] Burhânüddîn el-Merğînânî, el-Hidâye:(4/96), Kâsânî, el-Bedâyi' [(Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye): 6/504], İbrâhîm el-Halebî, Multekâ (Mücerred Metin): (192), Allîyyü'l-Kârî, Fethu Bâbi'l-İnâye: (3/30)

[15] Kâsânî, Bedâyi' (Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye): 6/504

[16] [Bedâyius-Sanâi' 5:126,(İstihsan bahsi)], Fethu Bâbi'l-İnâye (hâşiyesi):3/30

[17] Ve de vardır. Zîrâ, Ebû Saîd'in rivâyet ettiği bu hadîsimiz ile İbnü Adiyy ve İbnü Asâkir'den buna dâir rivâyetler vardır.

[18] Aliyyu'l-Kârî, Fethu Bâbi'l-İnâye:3/30

[19] Şifâu's-Sikâm: 132

[20] Makalât: 395

[21] Medet ve yardım isteme

[22] Yardım isteme

[23] Varılmak istenen bir şey içün sebeblere tutunman

[24] [Buhârî, Sahîh:Zekât, 52]; Mu'cem:21

[25] Hacc:56

[26] [İbn-i Kesîr, Tefsîr (Mektebetü Dâri't-Türâs): 1/301, el-Bidaye: 2/8

[27] İbn-i Kesîr, Tefsîr (Mektebetü Dâri't-Türâs): 1/301

[28] İbn-i Kesîr, el-Bidâye, 6: 324

[29] İbnu's-Sünnî, Hadîsi İbnu Teymiyye, el-Kelimu't-Tayyib isimli kitabına almıştır: 131

[30] İbnü's-Sünnî'nin Amelü'l-Yevm vel-Leyle'sinin Ta'lîki:55, Abdulkadir el-Arnavut, El-Kelimu't-Tayyib Ta'lîk'ı:131

[31] Aynı yer.

[32] İmâm Buhârî, el-Edebu'l-Müfred (Şerhu Fadlillâhi's-Samed ile beraber): 2/428,429

[33] İbnü Hacer, Takrîbu't-Tehzîb: 446

[34] Mizzî, Tehzîbu'l-Kemâl: 33/30, Askalânî, Tehzîbu't-Tehzîb: 172,173

[35] Takrîb:341

[36] Safiyyüddîn Ahmed İbnü Abdillâh el-Hazrecî el-Yemenî, Hulâsatü Tezhîbi Tehzîbi'l-Kemâl: 228

[37] Fadlüllâhi's-Samed Şerhu'l-Edebi'l-Müfred: 2/429

[38] Dârimî (H:92)

[39] [Buhârî, Enbiyâ, 9], Mu'cem:5/21

[40] Hattâ, İmâm Cezeri'ye göre, bunun düânın âdâbından olduğunu söylemiştir: (Hısnu'l-Hasîn-Hazînetü'l-Esrâr kenârı:14)

[41] Bunların hemen hemen tamâmını biz kendi tahkikimiz ile ortaya koymadık; ifâdelerin çok azı bize aittir. Verilen kaynakların çoğu, sırf bu husûsta yazılan kitâblardan alınmıştır. İnsâf ehline bunlar yeter de artar bile.

[42] Sübkî, Şifâu's-Sikâm:146-149, Kevserî, Makâlât:395

[43] Enfâl: 9

[44] Aynı âyet

[45] Kasas:15

[46] İleride gelecek olan Buhârî, Enbiyâ, 9 hadîsi kasdedilmektedir.

[47] İmâm Sübkî, Şifâu's-Sikâm: 146-147

[48] [Tefsîr-i Kebîr, (yeni baskı, Abdurrahmân Muhammed, Mısır): 21/891], Abdü'l-Hakîm Şeref, Min Akâid-i Ehli's-Sünneh:50, Münazzama-tü'd-Da'veti'l-İslâmiyye, Lahor-Pâkistân

[49] Perdelerin açılıp ardlarındakilerin görünüp bilinmeleri

[50] [İbnü Teymiyye, Kitâbu't-Tasavvuf: 298], D. Es'ad Şahmerânî, et-Tesavvuf: 155

[51] Neml:38

[52] [İbnü Ebî Şeybe, Taberânî, el-Kebîr, Umeyye İbnü Abdillah'dan], Et-Teysîr:1/276

[53] Şu dokuz madde, Münâvî'nin Feyzü'l-Kadîr'inden istifâdeyle yazılmıştır: 5/ 266-277

[54] Şebbir Ahmed el-'Usmânî, Fethu'l-Mülhim Şerhu Sahîh-i Müslim Mukaddimesi:1/77-78

[55] İbnüHacer, Nüzhe (Aliyyu'l-Kârî Şerhiyle):407-408